KAMU HUKUKU
Araştırma Makalesi / Research Article

Mağdurlar için Güven Fonu*

Trust Fund for Victims

Seher ÇAKAN**

ÖZ

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin(UCM) yetkisine giren bir suçtan zarar gören mağdurların zararları Roma Statüsü madde 75 kapsamında giderilmektedir. Ancak UCM'de bir davanın açılması, UCM savcısının kendi yetkisiyle harekete geçmesi ya da bir devlet veya BM Güvenlik Konseyinin başvurusu üzerine mümkündür. Başka bir ifade ile UCM'de bir davayı doğrudan mağdur açamamaktadır. Bu nedenle de onarıma başvuramayan ya da başvursa bile davası beraat ile sonuçlanan mağdurların zararlarının giderilmesi de gerekmektedir. Bu zararların giderilmesi için de Mağdurlar için Güven Fonu kurulmuştur. Fon kapsamında zararın giderilmesi destek olarak kabul edilmektedir ve destekten yararlanabilmek için UCM'de bir dava açılmasına gerek yoktur.

Güven Fonunun tek görevi mağdurlara destek sağlamak değildir. Fon, UCM tarafından verilen onarım kararlarının uygulanmasında da UCM'ye yardım etmektedir. Bu çalışmanın amacı da Güven Fonunun, UCM'nin onarım kararlarını gerçekleştirilmesi ile mağdurların zararlarının giderilmesindeki rolünü incelemektir. Çalışmada ilk olarak, Güven Fonu hakkında genel bilgi verilmektedir. İkinci olarak, UCM tarafından verilen onarım kararlarının uygulanmasına değinilmektedir. Son olarak da Güven Fonu tarafından mağdurlara ve ailelerine yapılacak destekten bahsedilmektedir. Bununla bağlantılı olarak hükümlünün mali kaynaklarının yetersiz olması durumunda Fonun diğer kaynaklarının onarımları tamamlamasının mümkün olup olmadığı ve kapsamı ele alınmaktadır.

Anahtar kelimeler: Uluslararası Ceza Mahkemesi, Güven Fonu, mağdur, destek, onarım

ABSTRACT

Victims injured by a crime under the jurisdiction of the International Criminal Court(ICC) are redressed under article 75 of the Rome Statute. However, a case may be tried before the ICC on the basis of the *proprio motu* powers of the ICC prosecutor, or upon referral to the Court by a state or the UN Security Council. In other words, the victims cannot directly apply to the ICC. For this reason, the damages of victims who cannot apply for reparation or even if they apply for reparation, the damages of the

* Makale gönderim tarihi: 15.09.2021. Makale kabul tarihi: 15.11.2021. Seher Çakan, "İşyeri Sendika Temsilcilerinin İşe İade Davasını Kazanması Sonucu Doğacak Haklar", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt 8, Sayı 2, 2021, s. 361-386; https://doi.org/10.46547/imuhfd.2021.08.02.13

** Ar. Gör. Dr., Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı. İletişim: sehercakan_1905@hotmail.com, https://orcid.org/ 0000-0003-3254-6617.

victims whose cases resulted in acquittal should be repaired. The Trust Fund for Victims under the ICC was also established to remedy these damages. Within the scope of the Fund, the redress of the damage is accepted as assistance and there is no need to file a lawsuit at the ICC to benefit from assistance.

The Trust Fund's sole role is not to provide assistance to victims. It also supports the ICC in implementing reparation orders made by it. The aim of this study is to examine the role of the Trust Fund in the implementation of the ICC's reparation orders and in reparing damages of the victims. In the study, firstly, general information is given about the Trust Fund. Secondly, the implementation of the reparation decisions made by the ICC is explained. Finally, the assistance to the victims and their families by the Trust Fund is mentioned. In connection with this issue, in case of insufficient financial resources of the convicted, the extent to which and whether it is possible for other sources of the Fund to complete reparation orders of the ICC are discussed.

Keywords: International Criminal Court, Trust Fund, victim, assistance, reparation.

Giriş

Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM veya Mahkeme), ceza yargılaması açısından kurulan ilk daimi mahkemedir.[1] Yine cezai yargılama sonucunda mağdurların zararlarını giderebileceği bir mekanizma içermesi bakımından önem arz etmektedir. Bu mekanizma Roma Statüsü'nde "Mağdurlara onarımlar" başlığı altında madde 75'te düzenlenmektedir. Böylece Roma Statüsü mağdurların zararlarını giderebileceği bir onarım prosedürüne yer vermiştir.

Roma Statüsü madde 75'e göre onarımlar eski hale iade, tazminat ve rehabilitasyon da dahil olmak üzere farklı şekillerde olabilir. Ayrıca UCM Usul ve Delil Kuralları kurallar 97 ve 98 mağdurların zararlarının hem bireysel hem de kolektif olarak giderilebileceğine yer vermiştir.

Bireysel onarımlar genel olarak tazminat şeklindedir yani mağdurun doğrudan uğradığı bir zarar söz konusu iken kolektif onarımlar ise genellikle anma veya özür dileme gibi sembolik niteliktedir.[2] Başka bir ifadeyle bireysel veya kolektif onarımlar eski hale iade, tazminat, tatmin ve rehabilitasyon şeklinde de olabilmektedir. Böylelikle mağdurların zararları UCM tarafından giderilmektedir.

UCM'de yargılama yapılabilmesi için mahkemenin yargı yetkisine giren bir

1 Bkz Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve R. Murat Önok, *Uluslararası Ceza Hukuku*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021,s 360; Yusuf Aksar, *Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk II*, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s.158; İlyas Doğan, *Devletler Hukuku*, Genişletilmiş 3. Baskı, Astana Yayınları, Ankara, 2016, s.529; Muhammet Celal Kul, *Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Uluslararası Tecâvüz(Saldırı) Suçu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s.1; R. Murat Önok, *Tarihi Perspektifiyle Uluslararası Ceza Divanı*, Turhankitabevi, Ankara, 2003, s.103.

2 Bkz Luck Moffett, Meaningful and Effective? Considering Victims' Interests Through Participation at the International Criminal Court, Criminal Law Forum, 2015, 26(2),19. https://www.researchgate.net/publication/276911951_Meaningful_and_Effective_Considering_Victims'_Interests_Through_Participation_at_the_International_Criminal_Court (18.12.2020).

olayın UCM'ye intikal etmesi gerekmektedir.[3] Ancak UCM'de muhakeme süreci BM Güvenlik Konseyi,[4] UCM savcısı[5] veya bir devlet[6] tarafından başlatılabildiğinden zarara uğrayan tüm mağdurların Mahkemeye erişimi mümkün değildir. Yani bireylerin doğrudan dava açma imkânı yoktur. Böylece de sadece açılmış davalar bakımından ve davaların mahkûmiyetle sonuçlanması durumunda mağdurlar zararlarını giderebilmektedir. Bunun dışında kalan mağdurların zararlarının giderilmesi mümkün gözükmemektedir. Fakat UCM'de açılamayan davaların mağdurlarının zararlarının giderilmesi de gerekmektedir. Ayrıca dava açılsa bile tüm davalar mahkûmiyetle sonuçlanmamaktadır. Bu nedenlerden dolayı da UCM kapsamında mağdurlara ve ailelerine destek sağlamak için Mağdurlar için Güven Fonu (Güven Fonu veya Fon) kurulmuştur.

Güven Fonu, UCM'de açılan bir davanın olmasına gerek olmadan, Mahkemenin yargı yetkisine giren tüm mağdurlara destek sağlamaktadır. Yargılamaların uzunluğu nedeniyle de açılan davalar bakımından da mağdurlara destek sağlanması önemlidir. Ayrıca destekle birlikte UCM'nin verdiği kararların uygulanmasında ve hükümlünün gelirlerinin veya malvarlığının zararları gidermede yetersiz olduğu hallerde Güven Fonu önemli bir rol üstlenmektedir. Başka bir ifade ile böyle bir durumda Güven Fonunun diğer kaynakları kullanılarak onarımlar tamamlanmaktadır. Bu bağlamda da makalede UCM Güven Fonunun görev ve yetkileriyle bu fon aracılığıyla mağdurların zararlarının giderilmesi ele alınmaktadır. Makalede ilk olarak Güven Fonu hakkında genel bilgi verilmektedir. İkinci olarak Güven Fonunun görev ve yetkilerinden olan UCM'nin onarım kararlarının bu Fon aracılığıyla uygulanması açıklanmaktadır. Son olarak da Güven Fonu tarafından mağdurlara ve ailelerine yapılacak destekten ve onarımların Güven Fonunun diğer kaynakları tarafından tamamlanmasından bahsedilmektedir.

I. Mağdurlar İçin Güven Fonu

Mağdurlar için Güven Fonu[7] Roma Statüsü madde 79(1)'e göre, UCM'nin yar-

3 Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve R. Murat Önok, *Uluslararası Ceza Hukuku*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s.382.

4 Roma Statüsü madde 13(b).

5 Roma Statüsü madde 13(c).

6 Roma Statüsü maddeler 12, 13 ve 14.

7 Roma Statüsü madde 79'da "Trust Fund" olarak bahsedilen Fon, bu çalışmada Güven Fonu olarak çevrilmiştir. Bu kavram TMBB resmî sayfasında "Divan Fonu" olarak çevrilmiştir ((TBMM, 'Uluslararası Ceza Divanı Roma Statüsü https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/mevzuat_CDRS.htm (18.08.2021)). Bir başka kaynakta "Giderim Fonu" olarak kullanımı tercih edilmiştir. (http://sorular.rightsagenda.org/Uploads/UCM%20MEV/Roma%20Stat%C3%BCs%C3%BC.pdf (18.08.2021). Benzer şekilde *Uluslararası Ceza Mahkemesi Temel Belgeler Derlemesi*'nde "Giderim Fonu" olarak çevrilmiştir (Uluslararası Ceza Mahkemesi Temel Belgeler Derlemesi, 2006, Ankara, Çevirenler: Hivren Özkol ve Gülay Arslan, Gözden Geçiren: Devrim Aydın). Bir başka çalışmada "Gü-

gı yetkisine giren suç mağdurlarının ve ailelerinin yararına Taraf Devletler Meclisi karar ile kurulacaktır. Bu bağlamda Statü madde 79(1)'de öngörülen Fon hem suç mağdurlarının hem de ailelerinin yararına Resolution ICC-ASP/1/Res.6 ile Taraf Devletler Meclisi tarafından Eylül 2002'deki ilk oturumunda oluşturuldu.[8] Bağımsız bir organ olarak kurulan Güven Fonu, mağdurlar için, UCM'nin yetki alanına giren suçlardan kaynaklanan zararların giderimi için onarım ve destek sağlayarak mağdurların ve ailelerinin haklarını güvence altına almaktadır.[9] Ayrıca Fon, UCM'nin onarım yetkisini tamamlamak ve Mahkemenin onarım kararlarının uygulanmasına yardımcı olmak için de oluşturulmuştur.[10] UCM destek rejimi mağdurların yargılamaya katılımından bağımsızdır. Yani mağdurlar yargılamaya katılmasalar bile Güven Fonunun yardımından faydalanabilmektedirler. Kısacası bu Fon ile mağdurların zararları giderilmektedir.

Uluslararası bir ceza mahkemesinin çatısı altında, bu mahkemenin yargı yetkisi dâhilindeki suçların mağdurlarına onarım sağlama ile birlikte bir Güven Fonunun oluşturulması, uluslararası ceza hukukunda benzersiz bir gelişmedir.[11] Mağdurlar için Güven Fonundan önce 36/151(1981) sayılı Genel Kurul Kararıyla Birleşmiş Milletler İşkence Mağdurları Gönüllü Fonu ile 46/122 (1991) sayılı Genel Kurul Kararıyla Birleşmiş Milletler Köleliğin Çağdaş Biçimleri Gönüllü Fonu kurulmuştur. Başka bir ifadeyle Güven Fonu aracılığıyla mağdurlara destek sağlanması uluslararası hukukta ilk değildir.

Roma Statüsü madde 79(3) Güven Fonunun *"taraf devletler Meclisi tarafından belirlenecek kriterlere göre yönetileceği(ni)"* belirtmiştir. Taraf Devletler Meclisi de Roma Statüsü madde 79 çerçevesinde amacı Fonu denetlemek olan bir Güven Fonu Yönetim Kurulu[12] ve bu Kurula yardım etmek amacıyla,

---

vence Fonu" olarak Türkçeye çevrilmiştir (Kutay Telli, *Cezasızlık Olgusuna Karşı Uluslararası Ceza Mahkemesi,* On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, 93).

8 Bkz William A Schabas, *An Introduction to the International Criminal Court*, 3th edn, Cambridge University Press, Cambridge, 2007, s. 338.

9 Bkz Trust Fund for Victims, https://www.trustfundforvictims.org/en/about/vision (18.08.2021).

10 Bkz Carla Ferstman and Mariana Goetz, "Reparations before the International Criminal Court: The Early Jurisprudence on Victim Participation and its Impact on Future Reparations Proceedings", Ed. Carla Ferstman, Mariana Goetz and Alan Stephens, *Reparations for Victims of Genocide, War Crimes and Crimes against Humanity-Systems in Place and Systems in the Making*, Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 313.

11 Conor McCarthy, *Reparations and Victim Support in the International Criminal Court,* Cambridge University Pres, Cambridge, 2012, s. 225; Marieke Wierda and Pablo de Greiff, "Reparations and the International Criminal Court: A Prospective Role for theTrust Fund for Victims", *International Center for Transitional Justice*, 2004, s. 1.

12 Establishment of a fund for the benefit of victims of crimes within the jurisdiction of the Court, and of the families of such victims, Resolution ICC-ASP/1/Res.6, Annex to the resolution, Adopted at the 3rd plenary meeting, on 9 September 2002, Annex to the resolution, para. 1.

bir Güven Fonu sekreterliği[13] oluşturmuştur.[14] Güven Fonu, Taraf Devletler Meclisi tarafından üç yıllık bir dönem için seçilen beş üyeli bir Yönetim Kurulunun liderliğinden ve rehberliğinden yararlanmaktadır.[15]

UCM tarafından herhangi bir onarım kararı verilmeden önce onarımdan faydalanacakların belirlenmesinin imkânsız veya uygulanamaz olduğu durumlarda Güven Fonunun yardım yetkisi, fiziksel ve psikolojik rehabilitasyon ve/veya maddi destek sağlamayı amaçlamaktadır.[16] Güven Fonu 2008'den bugüne kadar Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Kuzey Uganda'da faaliyetlerde bulunmaktadır.[17] Yine Lubanga, Katanga ve Al Mahdi davalarında verilen onarım kararları, Güven Fonu tarafından uygulanmaktadır.

II. UCM Temelli Kararların Uygulanması

Güven Fonunun temelde iki görevi vardır: İlki onarım kararlarının UCM tarafından Güven Fonu aracılığıyla yerine getirmek, diğeri ise Usul ve Delil Kuralları kural 98(5) kapsamında diğer kaynaklarla mağdura destek sağlamaktır.[18] Keza 98(5) kuralı ile bağlantılı olarak UCM, onarımların Güven Fonunun diğer kaynakları tarafından tamamlanmasına da karar verebilir.

UCM'nin vermiş olduğu kolektif onarımlara ilişkin kararların uygulanması Güven Fonu aracılığıyla gerçekleştirilir. Bu çerçevede de Güven Fonunun

---

13 Güven Fonu onarım kararlarını yerine getirirken tek başına hareket etmez. Güven Fonu Sekretaryasının rolü de önemlidir. Sekretarya, *"faaliyetleriyle ilgili konularda Yönetim Kurulu'nun tam yetkisi altında çalışır"* (Establishment of the Secretariat of the Trust Fund for Victims, Resolution ICC-ASP/3/Res.7, Adopted at the 6th plenary meeting, on 10 September 2004, para. 2). Sekretaryanın görevi *"Yönetim Kurulunun, görevlerini yerine getirirken düzgün çalışması için gerekli olan yardımı sağla(maktır)" (*Establishment of the Secretariat of the Trust Fund for Victims, para. 1). Sekretaryanın Güven Fonuna kendini tanıtan herhangi bir kişinin aslında onarım hakkından yararlanacak olan grubun üyeleri olduğunu tespit etme (Regulations of the Trust Fund for Victims, Resolution ICC-ASP/4/Res.3, Article 62) yani UCM tarafından emredilen onarım kararlarının doğrulanmasını denetleme görevi vardır. UCM'nin kolektif onarıma hükmetme yetkisi olduğu gibi herhangi bir kolektif kararın uygulanmasını izlemek için prosedürler oluşturmak da Sekretaryaya bırakılmıştır (Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 72). Son olarak Sekretarya, UCM'nin Usul ve Delil Kuralları, kural 98(4) uyarınca bir hükümetler arası, uluslararası veya ulusal bir kuruluşa Güven Fonu aracılığıyla onarıma hükmedildiği durumlarda yine UCM'nin genel gözetimine tabi olarak, ilgili kuruluş veya kuruluşların Mahkemenin emirlerini yerine getirme konusunda çalışmalarını denetleme görevi de vardır (Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 74). Böylece Sekretarya'nın UCM'nin kararlarını uygulamada ve denetlemede önemli olduğu sonucuna varılır.

14 Establishment of the Secretariat of the Trust Fund for Victims, para. 1.

15 Trust Fund for Victims, https://www.trustfundforvictims.org/en/about/vision.

16 Bkz REDRESS, *Making Sense of Reparations at the International Criminal Court*, 2018 Background Paper, s. 2.

17 Bkz Trust Fund for Victims, https://www.trustfundforvictims.org/en/about/vision .

18 Bkz Burcu Kırancı ve H Tolga Oskay, *Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Mağdur Hakları El Kitabı*, Ece Matbaası, Ankara, 2010, s. 84, 98.

bir görevi UCM tarafından verilen kararların uygulanmasıdır. Statü'nün 75(2). maddesinde *"uygun olduğu hâllerde, onarım kararının 79. maddede öngörülen Güven Fonu aracılığıyla verilmesine karar verebil(eceği)"* belirtilmiştir. Başka bir deyişle UCM tarafından verilen onarım kararları Güven Fonu aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Bu madde Usul ve Delil Kuralları, kurallar 98(2), 98(3) ve 98(4) ile detaylı olarak açıklanmaktadır. Mahkeme, para cezası veya müsadere yoluyla toplanan paranın ve diğer malların, Güven Fonuna aktarılmasına karar verebilir(Roma Statüsü madde 79(2)). Böylece aktarılan kaynaklarla Güven Fonu, UCM'nin verdiği onarım kararlarını uygulayacaktır.

Usul ve Delil Kuralları, kural 98(1) onarımın doğrudan hükümlü aleyhinde verileceğini ifade etmiştir. Kural 98(2)'ye göre, Mahkeme hükümlü aleyhinde onarım verilmesine hükmettiğinde, kararın verildiği sırada her bir mağdura doğrudan bireysel onarımın verilmesinin imkânsız olduğu veya pratik olmadığı durumlarda onarımın Güven Fonuna verilmesine (tevdi edilmesini) karar verebilir. Bu kurallar kapsamında temel kural onarımların doğrudan mağdura verilmesidir. Ancak dolaylı bireysel onarımların bir depoziteri olmak Güven Fonunun bir görevidir (Usul ve Delil Kuralları, kural 98(2)). Bu kurala göre UCM hükümlü bir kişiye karşı vermiş olduğu dolaylı bir bireysel onarım kararının Güven Fonuna tevdi edilmesine karar verebilir. Bu durumda dolaylı bireysel onarımlar Fon tarafından gerçekleştirilir. Bu kurala göre bahsi geçen şekilde Güven Fonuna tevdi edilen tazminat Güven Fonunun diğer kaynaklarından ayrılıp mümkün olan en kısa sürede her bir mağdura verilecektir. UCM; Usul ve Delil Kuralları, kural 98(2) uyarınca hüküm giymiş bir kişiye karşı onarıma hükmettiği durumlarda, taslak uygulama planı, onarımın uygulandığı mağdurların adlarını ve yerlerini ve Güven Fonunun eksik ayrıntıları toplamak için kullanmayı planladığı prosedürleri ve ödeme yöntemlerini belirler.[19] Bu bağlamda dolaylı bireysel onarımların uygulanmasında mağdurlar ve yerleri bellidir. Mağdurların adlarının ve/veya yerlerinin bilinmediği veya mağdurların sayısının Sekretarya tarafından kesin olarak belirlenmesinin imkânsız veya uygulanamaz olduğu durumlarda, Sekreterlik, mağdurlarla ilgili tüm ilgili demografik/istatistiksel verileri tespit eder.[20]

Mağdurların ve onarımların kapsamı, biçimleri ve usulleri kolektif onarıma daha uygun olursa onarımın Güven Fonu aracılığıyla yapılmasına karar verilebilir (Usul ve Delil Kuralları kural 98(3)). Nitekim Güven Fonu kolektif onarımların doğrudan uygulayıcısıdır. Onarımın kapsamı Güven Fonu tarafından belirlenebilir. Buna göre UCM'nin hükümlü bir kişiye karşı onarıma ka-

19 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 59.

20 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 60.

rar vermesi hâlinde, mağdur sayısı ile onarımın kapsam, biçim ve usullerinin kural 98(3)'e uygun olarak kolektif onarıma daha uygun olduğu durumlarda, taslak uygulama planı, UCM tarafından hâlihazırda belirtilmemişse, Güven Fonu, kolektif onarım kararının kesin yapısını ve bunların uygulanmasına yönelik yöntemleri belirleyecektir.[21] Fakat bu hususta yapılan tespitlerin UCM tarafından onaylanması gerekmektedir.[22] Kolektif onarımlardan kimlerin faydalanacağı ve onarım şekilleri UCM tarafından belirlenmemişse, Güven Fonu, Mahkemenin kararına bağlı olarak, *inter alia,* onarımın niteliğini ve/veya boyutunu belirlerken suçların niteliği, mağdurlara yönelik belirli zararlar ve bu tür zararları destekleyecek kanıtların doğası ile yararlanıcı grubun boyutu ve konumunu dikkate alacaktır.[23]

Bazı durumlarda UCM'nin ve Güven Fonunun onarımları mağdurların bulunduğu bölgelerde gerçekleştirmesi mümkün olmayabilir. Güven Fonu, gerektiğinde, onarıma daha fazla erişimi sağlayacak ve herhangi bir çatışmaya sebep olmayacak şekilde onarımların mağdurlara ulaşmasını kolaylaştırmak amacıyla aracılar kullanmaya karar verebilir.[24] Bu durum Güven Fonu Tüzükleri madde 56'da da teyit edilmiştir. Aracılar *"ilgili devletleri, hükümetler arası kuruluşları ve yararlanıcı gruplarla yakın mesafede çalışan ulusal veya uluslararası sivil toplum kuruluşlarını içerebilir."*[25] Güven Fonu aracıları belirleyebilir ya da onarım tekliflerinin uygulanmasına davet edebilir.[26] Böyle durumlarda kural 98(4) uyarınca devletlerle ve Güven Fonu ile görüşmelerden sonra UCM, Güven Fonu aracılığıyla ve Güven Fonu tarafından onaylanmış hükümetler arası, uluslararası veya ulusal bir kuruluş ile onarımların gerçekleştirilmesine karar verebilir.[27] Böylelikle onarımların yerine getirilmesi Güven Fonu tarafından belirlenmiş bir hükümetler arası, uluslararası veya ulusal bir kuruluş ile yapılacaktır. Hem dolaylı bireysel onarımların hem de kolektif onarımların gerçekleştirilebilmesi için Fonun aracılara başvurması gündeme gelebilir.

Güven Fonu Yönetim Kurulu, bir aracının onarım kararını uygulamasına izin verirken kararın uygulanma şeklinin, yararlanıcıların doğrulanmasına ilişkin hükümler de dâhil olmak üzere, ilgili Tüzükte yer alan yükümlülüklere ve prosedürlere uygun olmasını sağlar.[28] UCM, onarımların Güven Fonu aracılı-

21 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 69.
22 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 69.
23 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 55.
24 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 67.
25 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 67.
26 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 71.
27 Usul ve Delil Kuralları, kural 98 (4); Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 67.
28 McCarthy, s. 277.

ğıyla yapılmasına karar verdiğinde, yararlanıcıların kapsamını ne kadar ayrıntılı olarak belirlemek istediğine karar vermesi kendi takdirindedir ve UCM bazı konuları açık bıraktıysa, bunlar hakkında karar vermek Güven Fonuna aittir.[29] Yani UCM'nin Statü madde 75(2) uyarınca Güven Fonu aracılığıyla onarıma karar vermesi durumunda, bu kararın şeklini ve kapsamını belirleme yetkisi tamamen UCM'dedir. Ancak Güven Fonuna madde 55 kapsamında getirilen sınırlama UCM bakımından geçerli değildir. Bu nedenle de onarıma karar verme UCM'nin yetkisi altında kalmaktadır. Bu durumu madde 54'te de doğrulamaktadır. Buna göre, UCM, hükümlü bir kişi aleyhine tazminat ödenmesine ilişkin bir kararın Güven Fonuna tevdi edilmesine hükmettiğinde veya Fon aracılığıyla onarıma karar vermesi hâlinde Sekretarya, Mahkemenin kararının uygulanmasına yönelik (Güven Fonu) Yönetim Kurulu tarafından onaylanacak bir plan taslağı hazırlar.[30] Söz konusu plan UCM tarafından onaylanmalıdır. Güven Fonu, Yazı İşleri Dairesi aracılığıyla taslak uygulama planını onay için ilgili Daireye sunacak ve onarım kararının uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan her türlü sorunu uygun şekilde ilgili Daireye danışması gerekmektedir.[31] Güven Fonu, mevcut durumları ve konumları dikkate alarak onarımdan faydalanacaklara ilişkin yöntemleri belirler.[32]

Kısacası, Güven Fonu UCM tarafından verilen onarım kararların gerçekleştirilmesine yardım etmektedir. Güven Fonu bunu kendi yerine getirebileceği gibi hükümetler arası, uluslararası veya ulusal bir kuruluş ile de yapabilir.

III. Güven Fonu Bağlamında Mağdurlara Destek ve Onarımların Tamamlanması

A. Destek Kavramı ve Kapsamı

Yukarıda değinildiği üzere Güven Fonunun iki görevi vardır: UCM'nin onarım kararlarını uygulamak ve yargı yetkisi dâhilindeki mağdurlara destek sağlamak.[33] Yani Fon, UCM'nin verdiği onarım kararlarını uygulamakta ve genel

29 Eva Dwertmann, *The Reparation System of the International Criminal Court- Its Implementation, Possibilities and Limitations*, Martinus Nijhoff Publishers, 2010, s. 76.

30 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 54.

31 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 57.

32 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 66.

33 Bkz *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*, Judgment on the Appeals Against "Decision Establishing the Principles and Procedures to be Applied to Reparations" of 7 August 2012 with AMENDED Order for Reparations (Annex A) and Public Annexes 1 and 2, para. 107; Situation in Uganda, Notification of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims in accordance with Regulation 50 of the Regulations of the Trust Fund for Victims with Confidential Annex, No: ICC-02/04, 25 January 2008, para. 17; Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 1 ve 5.

olarak "diğer kaynakların" kullanımı yoluyla mağdurlara yardım sağlamaktır. Ayrıca Fon bu kaynaklarla onarımları tamamlamaktadır. Bu farklı iki yetkiden yola çıkarak UCM'nin Roma Statüsü madde 75 kapsamında verdiği kararlar onarım iken Usul ve Delil Kuralları kural 98(5) kapsamındaki kaynakların kullanılması destektir. Başka bir deyişle bu kural kapsamında kaynakların kullanılmasının onarım olmadığı, ancak *"genel olarak diğer kaynakların kullanılması yoluyla mağdurlara yardım sağlanması"* anlamına geldiği *söylenebilir*.[34] Nitekim *"Onarımlar gibi, mağdur desteği de söz konusu suçların mağdurlarının uğradığı zararı telafi etmenin bir şeklidir."*[35]

Kural 98(5) *"Güven Fonunun diğer kaynakları, 79. madde hükümlerine tabi olarak mağdurların yararına kullanılabilir"* demektedir. Bu hüküm bağlamında Güven Fonunun kural 98(5) uyarınca sağlayabileceği desteğe ilişkin hükümlerin hiçbirinde "onarım" terimini benimsememiştir.[36] Güven Fonu Tüzüklerinin "Fonların Kullanımı" başlıklı 3. Bölümü Güven Fonunun "diğer kaynaklarının" kullanımına ilişkin iki hüküm içermekte ve söz konusu 47. ve 48. maddelerin ikisi de Fonun "diğer kaynakları" tarafından yapılacak destek için onarım kavramını kullanmamaktadır.[37] Keza UCM rejimi "destek" terimini de kullanmamaktadır, ancak *"Mahkemenin yargı yetkisi dâhilindeki suçların mağdurlarının yararına"* şeklinde bir atıfa yer vermektedir.[38] Bu bağlamda da söz konusu ifade, UCM'nin yetkisine giren suçlardan dolayı zarar gören tüm mağdurlara destek sağlanması şeklinde anlaşılmaktadır. Zaten genel olarak doktrinde de yardım veya destek (assistance) yetkisi olarak kullanılmıştır. Bu nedenle kural 98(5) uyarınca mağdurlara sağlanan destek, 75. madde kapsamındaki onarımlarla eş anlamlı değildir.[39]

Güven Fonu Tüzükleri madde 48'in taslağında bahsedildiği hâlde, nihai şeklinde onarım terimine yer verilmemesi, kasıtlı ve düşünülmüş bir karardır.[40] Böylece onarımın, Roma Statüsü'nün 75. maddesi anlamında mağdurlara fayda sağlamak için kullanılması gereken bir kavram olduğunu ve Güven Fonunun diğer kaynaklarının kullanımından kavramsal olarak farklı olduğunu göstermektedir.[41]

---

34 Bkz McCarthy, s. 86.

35 McCarthy, s. 91-92.

36 McCarthy, s. 86.

37 Bkz McCarthy, s. 86.

38 Bkz Stanislas Kabalira, *The Right to Reparations Under the Rome Statute of the International Criminal Court(ICC),* Doctoral Dissertation, Sapienza University of Rome, 2014, s. 367.

39 Bkz McCarthy, s.87.

40 Malin Åberg, *The Reparations Regime of the International Criminal Court- Reparations or General Assistance?,* https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:801293/FULLTEXT01 (01.02.2021), 2014, s. 33.

41 Bkz Åberg, s. 33.

UCM'nin onarıma hükmetmesi için bir failin aleyhinde hüküm verilmiş olması gerekmektedir. Usul ve Delil Kuralları kural 98(5)'e göre ise verilen destekte sorumluluğun herhangi bir kimseye atfedilmesine, başka bir ifadeyle bir kimsenin mahkûm edilmesine gerek yoktur. Güven Fonu kapsamında destek sadece gerçek kişiler için söz konusudur. Tüzel kişilerin bundan faydalanması mümkün değildir. Güven Fonu mülkiyetten ziyade bedensel zarar veya acı ve ıstırap gibi belirli zarar türlerine öncelik verir.[42]

Güven Fonu mağdurlara destek sağlama konusunda geniş bir takdir yetkisine sahip olmasına rağmen, bu tür bir desteği, UCM'nin yargı yetkisi dâhilindeki suç mağdurlarının uğradıkları belirli zarar türlerini telafi etmek için kullanması gerekmektedir.[43] Tüm bu hususlar dikkate alındığında kural 98(5) kapsamındaki mağdur desteği, ceza adaleti sürecinin bir parçası olarak UCM'nin yetki alanı içindeki suçların neden olduğu zararın giderilmesini sağlayarak, "Statü" uyarınca ceza adaletinin idaresinde önemli bir rol üstlenmektedir.[44] Böylece Güven Fonu tarafından yapılan destek UCM'ye gelmeyen ancak onun yetkisi dâhilindeki suçların mağdurlarının zararlarının giderilmesi ve mağdurların topluma yeniden entegre edilmesine yardım etmektedir.

Güven Fonu, UCM tarafından belirli bir durumda hüküm giymiş bir kişiye karşı onarım kararı vermeden önce de destek sağlayabilir. Özellikle de Mahkeme tarafından karar verilmeden önce mağdurların hem fiziksel ve ruhsal acılarının dindirilmesi hem de topluma entegre edilebilmesi için destek sağlanması önemlidir. Böylece Statü uyarınca mağdurların zararının telafi edilme olasılığı, sadece Mahkeme temelli onarım kararıyla sınırlı değildir. UCM'ye gelmeyen ve Mahkemeye gelse bile beraat ile sonuçlanan davalarda ya da UCM'de yargılama başlamış olup yargılamanın devam ettiği durumlarda UCM'nin yetkisine giren suçların mağdurlarına da destek sağlandığı görülecektir. Mahkeme, kendi yargı yetkisindeki suç mağdurlarının genellikle acil tıbbi, duygusal veya maddi ihtiyaçlarını, onarım kararlarıyla veya başka bir şekilde ele alma yetkisine sahip değildir.[45] Bu bağlamda Güven Fonu kural 98(5) kapsamında mağdurların acil tıbbi, duygusal ve maddi ihtiyaçlarının da karşılanmasına yardımcı olmaktadır. Böylelikle UCM'de sürecek olan uzun yargılama boyunca zarar görenlerin mağduriyetlerinin devam etmesi engellenmiş ve yargılama sonuçlanmadan da mağdurların hem bireysel hem de toplumsal entegrasyonuna destek sağlanmış olunmaktadır. Fon, burada kural 98(5) kapsamında diğer kaynaklarını kulla-

42 Dwertmann, s. 276.

43 McCarthy, s. 91.

44 McCarthy, s. 92.

45 Bkz Dwertmann, s. 291.

narak mağdurlara destek sağlamaktadır. Yukarıda bahsedildiği üzere Fonun sağlamış olduğu onarım değildir.

Güven Fonu tarafından sağlanan destek fiziksel ve psikolojik rehabilitasyon, mesleki eğitim, gelir getirici faaliyetler gibi maddi; tecavüz sonucu doğan çocuklar da dâhil olmak üzere cinsel şiddet mağdurları ile çocukları için özel girişimlerin uygulanması gibi çeşitli destekleri içermektedir.[46] Kural 98(5) kapsamında fiziksel rehabilitasyon *"rekonstrüktif cerrahi, genel cerrahi, mermi ve bomba parçalarının çıkarılması, protez ve ortopedik cihazlar, fistül onarımı ve HIV ve AIDS taraması gibi hizmetlere sevk, tedavi, bakım ve desteği(ni)"*, psikolojik rehabilitasyon hem bireysel hem de grup temelli travma danışmanlığını ve *"sosyal uyumu ve iyileşmeyi teşvik etmek için müzik, dans ve drama grupları; mağdurların hakları, bilgilendirme toplantıları ve büyük ölçekli topluluk toplantıları hakkında toplum duyarlılaştırma atölyeleri ve radyo yayınları(nı)"* kapsamaktadır.[47] Keza psikolojik rehabilitasyon *"toplum bilinci tepkileri, cinsel ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle ilgili geniş tabanlı toplum eğitimini ve barış, adalet, uzlaşma ve rehabilitasyon arasındaki bağlantıları"* da içerebilmektedir.[48] Maddi desteğe "*geçim kaynakları faaliyetlerini, mesleki eğitimi veya gelir yaratma ve uzun vadeli ekonomik güçlenmeye odaklanmak için eğitim fırsatları sunan"* teşvik edici programlara erişim ile mağdurlar ve onların çocukları için eğitim ödenekleri de dâhildir.[49] Özetle, destek yetkisi aracılığıyla Güven Fonu rekonstrüktif cerrahi, protez uzuvlar, travmaya dayalı danışmanlık, eğitim desteği, gelir getirici faaliyetler ile çatışma arabuluculuğu ve uzlaşması gibi destekleri sağlamaktadır.[50] Yardım programları, UCM'deki herhangi bir davayla bağlantılı olmadığından, Güven Fonu projeleri, Mahkemenin yargı yetkisindeki suçlardan zarar gören mağdurların yararlanmalarına ve ihtiyaçlarına birey, aile ve toplum düzeyinde bir karşılık sağlayabilir.[51] Ayrıca yardım projeleri, Güven Fonunun UCM önündeki belirli davalarda uğranılan zararlarla ilgili olarak mümkün olandan daha geniş bir mağdur kitlesine

46 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s.11-12.

47 Report to the Assembly of States Parties on the activities and projects of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims for the period 1 July 2010 to 30 June 2011, ICC-ASP/10/14, 1 August 2011, para. 9 (a and b).

48 Report to the Assembly of States Parties on the activities and projects of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims for the period 1 July 2010 to 30 June 2011, para. 9 (b).

49 Report to the Assembly of States Parties on the activities and projects of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims for the period 1 July 2010 to 30 June 2011, para. 9 (c).

50 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims for the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 3.

51 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s.11.

yardım edilmesine izin vermektedir.[52] Sonuç olarak Fon, hem maddi hem de dolaylı her türlü yardımda bulunmaktadır.[53] 2008 yılından günümüze Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Uganda'daki 400.000'den fazla kişi, aileleri ve etkilenen topluluklar Güven Fonu destekli yardımdan yararlanmıştır.[54]

UCM tarafından verilen onarımın aksine Güven Fonunun, mağdur desteğinde yani kural 98(5)'te kaynakların önceliklendirilmesi konusunda daha fazla takdir yetkisine sahiptir. Fonun söz konusu takdir yetkisine karşın bu yetkiye bazı sınırlamalar getirilmektedir. Fon Tüzüğünün iki hükmü, yani madde 48 ile 50(a) Fonun mağdurlara destek sağlanması konusundaki takdir yetkisini sınırlama açısından önemlidir. Madde 48 Güven Fonunun diğer kaynakları, ilgili suçlar sonucunda *"fiziksel, psikolojik ve/veya maddi zarar gören suç mağdurlarına fayda sağlamak için kullanılacağı(nı)"* belirtmiştir. Madde 50(a)'ya göre el koyma işlemleri, *"mağdurların ve ailelerinin yararına fiziksel veya psikolojik rehabilitasyon veya maddi destek sağlamak"* için gereklidir. Böylelikle Güven Fonu diğer kaynaklarını UCM'nin yargı yetkisindeki suçlar ile fiziksel, psikolojik veya maddi zararlar için kullanacaktır.

Güven Fonunun kurumsal düzeyde karşı karşıya olduğu, uygulama kapasitesinin ve mali kaynakların eksikliği sorunlarının çözülmesi, Lubanga ve Al Mahdi davalarında onarım kararlarını tam olarak tamamlaması; Kuzey Uganda, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Orta Afrika Cumhuriyeti, Fildişi Sahili'ndeki beş yıllık yardım programlarını finanse etmek ve yardım programlarını Gürcistan, Kenya ve Mali'ye genişletmek için son derece önemlidir.[55] Şu anda, Lubanga, Katanga ve Al Mahdi davalarının onarım kararları, Yargılama Dairesi tarafından onaylanan Güven Fonu Uygulama Planına göre, uygulanma aşamasındadır.[56]

B. Güven Fonunun Kaynakları

Güven Fonu şu şekillerde finanse edilecektir*: " (a) Taraf Devletler Meclisi tarafından kabul edilen ilgili kriterlere uygun olarak hükümetlerden, uluslararası kuruluşlardan, bireylerden, şirketlerden ve diğer kuruluşlardan*

52 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s.11.

53 Bkz Yunus Emre Gül, "Uluslararası Ceza Mahkemesi ve İnsan Haklarına Katkıları", 2018, 3(1), *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 293-303, 300.

54 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 3.

55 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 3.

56 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 8.

gönüllü katkılar; (b) Statü'nün 79. maddesi 2. fıkrası uyarınca Mahkeme tarafından emredildiği takdirde, Güven Fonuna aktarılan para cezaları veya müsadere yoluyla toplanan para ve diğer mallar; (c) Usul ve Delil Kurallarının 98. kuralı uyarınca Mahkeme tarafından talep edilmesi hâlinde onarım kararı yoluyla toplanan kaynaklar" ve (d) değerlendirilen katkılar dışındaki bu tür kaynakların, Taraf Devletler Meclisi tarafından Güven Fonuna tahsisi.[57] Bu kaynaklar genel olarak Güven Fonunun kaynaklarını oluşturmaktadır. Bir de Güven Fonunun diğer kaynakları vardır. Söz konusu ayırım UCM'nin bahsi geçen kaynakları, onarım kararlarının tamamlanmasına doğrudan karar verebilip veremeyeceği bakımından önemlidir.

Kural 98(4) ve (5)'in amacına yönelik olarak, Usul ve Delil Kurallarının 98. kuralının 5. fıkrasında belirtilen *"'Güven Fonunun diğer kaynakları', tazminat, para cezası ve hak kaybından toplananlar dışındaki kaynakları ifade eder."*[58] Başka bir ifadeyle Güven Fonu Tüzüklerinin, madde 21 (a) ve (d) bentleri uyarınca, Güven Fonunun "diğer kaynakları" *"Taraf Devletler Meclisi tarafından benimsenen ilgili kriterlere uygun olarak hükümetlerden, uluslararası kuruluşlardan, bireylerden, şirketlerden ve diğer kuruluşlardan gönüllü katkılar"* ile Taraf Devletler Meclisinin, Güven Fonuna tahsis etmeye karar verdiği değerlendirilmiş katkılardan oluşmaktadır. Nitekim Taraf Devletler Meclisi, Güven Fonuna mali veya diğer katkıları tahsis edebilir ve bunların nasıl kullanılabileceğini belirleyebilir.[59] Fakat Taraf Devletler Meclisinden tahsis edilen kaynaklar az olduğu için diğer kaynakları, temel olarak devletlerden, bireylerden, uluslararası kuruluşlardan, şirketlerden ve diğer kuruluşlardan alınan gönüllü katkılar oluşturmaktadır.

Güven Fonu tarafından cezai tazminat veya gönüllü katkı olarak alınan para, Güven Fonunun takdirine bağlı olarak UCM'nin yargı yetkisi dâhilindeki suçların mağdurlarının yararına kullanılabilir.[60] Onarım kararı yoluyla toplanan kaynaklar, yalnızca Usul ve Delil Kurallarının 85. kuralında tanımlandığı şekilde mağdurlara ve hükümlü tarafından işlenen suçlardan doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen gerçek kişilerin ailelerine fayda sağlamaktadır.[61] Başka bir ifadeyle onarım kararıyla toplanan kaynaklar, UCM tarafından bir hü-

57 Establishment of a fund for the benefit of victims of crimes within the jurisdiction of the Court, and of the families of such victims, para. 2; Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 21.

58 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 47.

59 Regulations of the Trust Fund for Victims, Articles 35 and 36.

60 Bkz Peter G. Fischer, "The Victims' Trust Fund of the International Criminal Court -Formation of a Functional Reparations Scheme", *Emory International Law Review,* 17 (1), 2003, s. 204.

61 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 46.

kümlü hakkında onarım kararı verilen suçların mağdurları için kullanılacaktır. Yine müsadere ve para cezalarıyla toplanan kaynaklar da UCM temelli onarım kararlarında kullanılmaktadır. Bu bağlamda Roma Statüsü madde 77(2) (b) uyarınca suç gelirlerinin müsadere edilmesi ve madde 79(2) uyarınca Güven Fonuna tevdi edilmesi yoluyla toplanan diğer mülkler de Güven Fonunun kaynaklarını oluşturabilmektedir. Ancak para cezaları ve müsadere yoluyla ve onarım kararıyla toplanan kaynaklar Güven Fonunun diğer kaynakları değildir. Para cezaları ve müsadere yoluyla toplanan kaynaklar ile onarım kararıyla Güven Fonuna aktarılanlar UCM'nin vermiş olduğu onarım kararlarının uygulanmasında kullanılmaktadır.

Taraf Devletler Meclisinin Eylül 2002 tarihli *"Mahkemenin (UCM'nin) yargı yetkisine giren suçların mağdurları ve bu mağdurların ailelerinin yararına bir fon oluşturulmasına"* ilişkin kararına göre, Hükümetlerden, uluslararası kuruluşlardan, bireylerden, şirketlerden ve diğer kuruluşlardan gelen gönüllü katkılar, 9. ve 10. paragraflarda belirtilen kriterlere uygun olarak Güven Fonu Yönetim Kurulunun onayına sunulur.[62] Kurul, Güven Fonunun hedefleri ve faaliyetleriyle uyumlu olmayan gönüllü katkıları,[63] ayrıca bağışçı tarafından talep edilen dağılımların, farklı mağdur grupları arasında mevcut fonların ve malların açıkça adaletsiz dağılımına neden olacak gönüllü katkıları[64] ve Hükümetler tarafından belli bir yönde kullanılması için tahsis edilerek Güven Fonunun bağımsızlığını etkileyen gönüllü katkıları reddetmektedir.[65] Hükümetlerden yapılacak gönüllü katkıların belli bir yönde kullanılması talep edilememektedir.[66] Fakat diğer gönüllü katkılar, bağışçı tarafından talep edildiği sürece, bir Güven Fonu faaliyeti veya projesi için katkının üçte birine kadar bağışçı tarafından tahsis edilebilir.[67] Usul ve Delil Kurallarının 85. kuralında tanımlandığı üzere mağdurlara ve ailelerine fayda sağlamak ve katkıların uluslararası hukuk kapsamında özel korumadan yararlananlara yardım etmeyi amaçlaması koşuluyla ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer görüş, ulusal, etnik veya diğer köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler temelinde

62 Establishment of a fund for the benefit of victims of crimes within the jurisdiction of the Court, and of the families of such victims, para. 8; Bkz Önok, s.138.

63 Establishment of a fund for the benefit of victims of crimes within the jurisdiction of the Court, and of the families of such victims, para. 9; Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 30 (a).

64 Establishment of a fund for the benefit of victims of crimes within the jurisdiction of the Court, and of the families of such victims, para. 10; Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 30 (b ve d).

65 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 30 (b ve c).

66 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 27.

67 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article. 27.

ayrımcılığa neden olmaması koşullarıyla hükümetlerin yaptıkları katkılar dışında diğer kaynaklar bakımından tahsis yapılabilmektedir.[68] Gönüllü katkının tahsis edilmesi ancak ilgili amaca ulaşılamaması hâlinde Kurul, bağışçının mutabakatına bağlı olarak katkıyı Genel Hesabına tahsis eder.[69] 2004 yılından günümüze Güven Fonuna 45 taraf devlet gönüllü katkıda bulunmuştur.[70] Fona 1 Temmuz 2019 ile 30 Haziren 2020 tarihleri arasında devletlerden alınan 2.633.551,33 avro, kurumlardan ve bireylerden 26.622,09 ve 5,587.30 avro ile 63,899.06 Amerikan doları faiz geliri elde edilmiştir.[71]

C. UCM'nin Güven Fonunun Diğer Kaynaklarını Doğrudan Kullanabilmesi Sorunu

Güven Fonunun kaynaklarının kullanımı ne Roma Statüsünde ne de Usul ve Delil Kurallarında özel olarak ele alınmaktadır. UCM'nin verdiği para cezaları ve müsadere kararları ile toplanan paralar üzerinde doğrudan onarımlarda kullanılmasına hükmetme yetkisi vardır. Bazı durumlarda toplanan kaynaklar yani para cezaları ve müsadereler onarımların yerine getirilmesinde yeterli olmayabilir. Bu gibi durumlarda *"Güven Fonunun 'diğer kaynakları' 79. madde hükümlerine tabi olarak mağdurların yararına kullanıl(ması)"*[72] ve Roma Statüsü madde 75'in birinci cümlesinde UCM'nin hükümlü hakkında doğrudan karar verebileceğini belirtip ikinci cümlesinde *"uygun olduğu durumlarda Mahkeme, onarım kararının 79. maddede öngörülen Güven Fonu aracılığıyla yapılmasına karar verebilir"* hükümlerinden yola çıkarak Güven Fonunun diğer kaynaklarının UCM tarafından verilen onarım kararlarını tamamlamada kullanılıp kullanılmayacağı sorunsalı karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, Roma Statüsü 75(2). maddesinin ikinci cümlesinin makul bir yorumu, hükümlü bir kişiye karşı onarım kararı verildikten sonra, onarımın Güven Fonu aracılığıyla verilmesine de karar verilebileceğidir.[73]

---

68 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 27.

69 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 28.

70 Andorra, Avustralya, Avusturya, Bangladeş, Belçika, Şili, Kolombiya, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Macaristan, İrlanda, İtalya, Japonya, Ürdün, Letonya, Lihtenştayn, Lüksemburg, Mali, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Nijerya, Norveç, Filipinler, Polonya, Portekiz, Kongo Cumhuriyeti, Kore Cumhuriyeti, Senegal, Sierra Leone, Slovakya, Slovenya, Güney Afrika, İspanya, İsveç, İsviçre, Trinidad ve Tobago, Birleşik Krallık ve Uruguay (Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims for the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 3).

71 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 2.

72 Usul ve Delil Kuralları, kural 98 (5).

73 *Prosecutor v. Thomas Lubanga*- Public Redacted Version of ICC-01/04-01/06-2803-Conf-Exp-Trust Fund for Victims' First Report on Reparations, Trial Chamber I, No: ICC-01/04-01/06, 1st September 2011, para. 98.

Güven Fonu Tüzükleri madde 56 "diğer kaynakların" onarımların tamamlanmasında dayanak olarak gösterilmesine rağmen, bu madde kapsamında Güven Fonu Genel Kurulunun "diğer kaynaklarının" kullanılması konusunda mutlak bir takdir yetkisine sahip olup olmadığı da açık değildir.[74] Bu madde uyarınca, Güven Fonu Yönetim Kurulu, onarım kararları yoluyla toplanan kaynakların yalnızca "Güven Fonunun diğer kaynakları" ile tamamlanıp tamamlanmayacağını belirleyerek UCM'ye tavsiyede bulunmaktadır.[75] Yine bu Tüzüğe göre mağdurların madde 50(a)'daki faaliyetlerine halel getirmeksizin, Yönetim Kurulu, Usul ve Delil Kurallarının kural 98(3) ve (4) uyarınca onarım kararlarını tamamlamak için yeterli kaynak sağlama ihtiyacını dikkate alarak Fonu yönetmek için makul tüm çabayı gösterecektir. Bir görüşe göre, Usul ve Delil Kurallarının 98(5). kuralı, *"Güven Fonunun diğer kaynaklarının 79. madde hükümlerine tabi olarak mağdurların yararına kullanılabileceğini"* belirterek böyle bir yorumu desteklemektedir.[76]

Bir no.lu Yargılama Dairesi onarımların gerçekleştirilebilmesi için Güven Fonunun diğer kaynaklarının kullanılarak tamamlanabileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda Bir no.lu Yargılama Dairesine göre *"'Güven Fonu yoluyla onarım' kavramı ve Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin uygulanması ile ilgili olarak, Daire, 'aracılığıyla' kelimesine olağan yani, 'vasıtasıyla' anlamını verir. Dolayısıyla, Statü'nün 75(2). maddesi, Güven Fonu 'aracılığıyla' onarıma hükmedilebileceğini öngördüğünde, Mahkeme, kararın uygulanmasında Güven Fonu'nun lojistik ve mali kaynaklarından yararlanma hakkına sahiptir. Ayrıca Daire, hüküm giymiş şahsın mal varlığı olmadığında, Güven Fonu 'aracılığıyla' onarım kararı verilirse, karar, ele geçirilen ve Güven Fonu'na yatırılan fonlar ve varlıklar ile sınırlı değildir, ancak onarım, en azından potansiyel olarak, Güven Fonu'nun kendi kaynakları tarafından desteklenebilir. Bu yorum, TFV (Trust Fund for Victims, Güven Fonu) Tüzükleri madde 56 ve (Usul ve Delil) Kuralları, kural 98(5) ile uyumludur. (Usul ve Delil) Kuralları, kural 98(5), Güven Fonunun mağdurların yararına "diğer kaynakları" kullanabileceğini öngörür."*[77] Bu karar bağlamında ayrıca

74 *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*- Confidential, Ex Parte only available to the Registry and Trust Fund for Victims Second Report of the Registry on Reparations, No.: ICC-01/04-01/06, 1 st September 2011, para. 3.

75 Regulations of the Trust Fund for Victims, Article 56.

76 K.A.A. Khan,"Article 79 Trust Fund" Ed. O. Trifferer and K. Ambos, The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commantary, 3th editions, Beck/Hart/Nomos, 2016, s. 1907.

77 *Prosecutor v. Thomas Lubanga*- Decision establishing the principles and procedures to be applied to reparations, Trial Chamber I, No: ICC-01/04-01/06, 7 August 2012, paras. 270-271; Bkz ayrıca International Criminal Court, *Representing Victims before the International Criminal Court- A Manual for legal representatives,* 2010, The Office of Public Counsel for Victims, s. 563.

UCM'ye göre maddenin Fransızca versiyonu[78] duruma açıklık getirmektedir. Özellikle, 75(2). maddenin ikinci cümlesinin Fransızca versiyonundaki dili oldukça açıktır.[79] Buna göre [Güven Fonu] "aracılığıyla" terimi, ilk cümlede kullanılan [hükümlü aleyhine] "doğrudan" kelimesiyle yan yana getirildiğinde, Mahkemenin onarım sistemindeki Güven Fonunun aracı/uygulama rolünü gösterecek şekilde anlaşılmalıdır.[80] Güven Fonu ise hükümlü aleyhine onarım kararının uygulanmasında yalnızca aracı rolü olduğunu ve bu durumun Statü madde 75(2)›nin Fransızca versiyonunun ikinci cümlesinde çok açık bir şekilde belirtildiğini ifade etmiştir.[81]

UCM, dava temelli onarım kararlarının Mağdurlar İçin Güven Fonu "aracılığıyla" verilmesine karar verme yetkisine sahiptir ki bu, UCM'ye göre, Mahkemenin bir failin müsadere edilen varlıklarının Fona tevdi edilebileceği ve UCM'nin Fonun varlıklarını belirli bir şekilde kullanabilmesi için karar verebileceği anlamına gelir.[82] Ancak UCM, hükümlünün mal varlığı olmadığında, Güven Fonu aracılığıyla onarımın gerçekleştirilmesi durumunda, onarımın el konulan ve yatırılan fonlar ve mal varlığıyla sınırlı olmadığı görüşündedir.[83] Bu yorum, Usul ve Delil Kuralları kural 98(5) ve Güven Fonu Tüzükleri madde 56 ile uyumludur.[84] Ayrıca, bu yorum, Bir no.lu Ön Yargılama Dairesinin, Güven Fonu Tüzükleri madde 50 uyarınca, Güven Fonunun UCM'ce karar verilen onarımın kapsamı dışındaki faaliyetlerde bulunmasına izin veren kararıyla tutarlıdır ve *"Güven Fonu'nun sorumluluğu her şeyden önce, Statü'nün 75. maddesi uyarınca bir Mahkemenin onarım kararı vermesi durumunda yeterli fonu sağlamaktır."*[85] Güven Fonu kendi kaynakları ile finanse edilecek onarımların doğası gereği kolektif olma eğiliminde olacağını veya Güven Fonu Tüzükleri madde 56 uyarınca bir kuruluşa yapılacağını belirtmektedir.[86]

Yukarıda değinildiği üzere UCM, Güven Fonunun diğer kaynaklarının kul-

78 Maddenin Fransızcası: "Le cas échéant, la Cour peut décider que l'indemnité accordée à titre de réparation est versée par l'intermédiaire du Fonds visé à l'article 79."

79 *Prosecutor v. Thomas Lubanga*- Public Redacted Version of ICC-01/04-01/06-2803-Conf-Exp-Trust Fund, para. 99.

80 *Prosecutor v. Thomas Lubanga*- Public Redacted Version of ICC-01/04-01/06-2803-Conf-Exp-Trust Fund, para. 100.

81 *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*- Observation of the Trust Fund for Victims on the Appeals Against Trial Chamber I's "Decision Establishing the Principles and Procedures to be Applied to Reparations", No: ICC-01/04-01/06, 08 April 2013, para. 107.

82 The Case-Based Reparations Scheme at the International Criminal Court, War Crimes Research Office International Criminal Court Legal Analysis and Education Project, June 2010, s. 2.

83 The Case-Based Reparations Scheme at the International Criminal Court, s. 2.

84 The Case-Based Reparations Scheme at the International Criminal Court, s. 2.

85 The Case-Based Reparations Scheme at the International Criminal Court, s. 2.

86 The Case-Based Reparations Scheme at the International Criminal Court, s. 2.

lanılmasına karar verebilir. Ancak Roma Statüsü diğer kaynakların kullanılabileceğinden bahsederken İngilizce ifade olarak "may" kullanmıştır.[87] Keza Temyiz Dairesi, Usul ve Delil Kuralları kural 98(5)'teki "olabilir" (may) kelimesinin, "diğer kaynakları" kullanma kararının isteğe bağlı bir karar olduğunu ve zorunlu olmayacağı anlamına geldiğini düşünmektedir.[88] Temyiz Dairesi, bu "diğer kaynakları" kullanma kararını kimin vereceği ile ilgili olarak, Güven Fonu Tüzüklerinin 50. ve 56. maddelerinin bu kararın Güven Fonu Yönetim Kurulu tarafından verileceğini açıkça belirtmektedir.[89] Başka bir deyişle UCM diğer kaynakların onarımları tamamlamada emredemeyeceğini ve sadece söz konusu kaynakların kullanılmasında Fonun Yönetim Kurulunun takdir yetkisinde olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda onarımların Güven Fonunun "diğer kaynaklarının" kullanımı, yalnızca Güven Fonu Kurulunun kararıyla ve takdirine bağlı olarak mümkündür.[90] Böylece Güven Fonu Mahkemenin onarım kararlarını yerine getirmek için yasal olarak «diğer kaynaklarını» kullanmak zorunda değildir.[91] Güven Fonu, kaynaklarının mağdurların yararına en iyi şekilde kullanması bakımından takdir yetkisine sahiptir.

Onarım kararlarının Güven Fonunun diğer kaynaklarının kullanılarak tamamlanmasına ilişkin Güven Fonu Tüzükleri madde 56, Usul ve Delil Kuralları kural 98(3)'e göndermede bulmaktadır. Bu nedenle de bu kaynakların sadece kolektif onarımlar bakımından kullanılabileceğine dair açıklık vardır.[92] Fakat bireysel onarımlar bakımından diğer kaynakların kullanılabileceği herhangi bir düzenlemede belirgin bir şekilde yer almamaktadır. Katanga davasında bireysel onarımların da Güven Fonunun diğer kaynakları ile gerçekleştirilmesi hususu tartışılmıştır. Bay Katanga muhtaç(indigence the convicted person) ilan edilmiştir. UCM, hükümlünün, muhtaçlık nedeniyle derhâl bir onarım kararına uyacak durumda olmaması nedeniyle Güven Fonunun, Güven Fonu Tüzükleri

87 Rule 98 (5) of the Rules provides that the Trust Fund **may** use "other resources" for the benefit of victims (*the Prosecutor v. Thomas Lubanga*- Decision establishing the principles and procedures to be applied to reparations, para. 271.)

88 The Office of Public Counsel for Victims, "Representing Victims before the International Criminal Court- A Manual for legal representatives", s. 536.

89 The Office of Public Counsel for Victims, "Representing Victims before the International Criminal Court- A Manual for legal representatives", s. 536-7.

90 *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*- Observations on Reparations in Response to the Scheduling Order of 14 March 2012, No: ICC-01/04-01/06-2872, 25 April 2012, para. 243.

91 Bkz Tom Dannenbaum, "The International Criminal Court, Article 79, and Transitional Justice: The Case for an Independent Trust Fund for Victims", *Wisconsin International Law Journal*, 2010. 28 (2), s. 236.

92 Bkz *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex (Annex I) and one confidential annex ex parte, Common Legal Representative of the Victims, Office of Public Counsel for Victims and Defence team for Germain Katanga (Annex II), Trial Chamber II, No: ICC-01/04-01/07, 24 March 2017, para. 269.

madde 56'da öngörüldüğü üzere gerekli miktarı "diğer kaynaklarından" ödeyerek onarımların tamamlanmasını sağlayabileceğini belirtmiştir.[93] Nitekim Daire, Güven Fonunun madde 56'da, Usul ve Delil Kurallarının 98(2) kuralına atıf yapılmadığını ve dolayısıyla hükmün bireysel onarımlara ilişkin sessiz kalmış olduğunu belirtmiş ve bunun da Güven Fonunun "diğer kaynaklarının" maddi tazminat gibi bireysel onarımları tamamlamayı amaçlamadığı anlamına geldiğini ifade etmiştir.[94] Diğer bir ifadeyle Güven Fonunun diğer kaynaklarının, kolektif onarımların tamamlanmasında kullanılabilmesine rağmen bireysel onarımlarda kullanılmasının mümkün olmadığı anlamına gelmektedir.

Fon, Güven Fonu Tüzükleri madde 56'nın Usul ve Delil Kurallarının 98(2). kuralına atıfta bulunulmamasından dolayı, bu kuralın hükümlü tarafından finanse edilmesi gereken bir hüküm olduğunu düşünmektedir.[95]Yani bireysel onarımlar hükümlü tarafından karşılanmalıdır. Ancak UCM'ye göre ise onarım koşullarının sağlandığı durumlarda bireysel onarıma hükmetmede mahkûmun ödeme gücüne bakılmaz ve dahası, UCM'ye göre bir hükümlünün yoksulluğunun yükü tek başına mağdurlara yüklenmemelidir.[96] Güven Fonu Tüzükleri madde 56 uyarınca, Fonun "diğer kaynaklarının" onarımların tamamlanması amacıyla tahsis edilip edilmeyeceğinin belirlenmesi, yalnızca Güven Fonu Yönetim Kurulunun takdirine bağlıdır.[97] Bu bağlamda UCM'ye göre madde 56 kapsamında Yönetim Kurulu *"onarım kararlarını tamamlamak için yeterli kaynak sağlama ihtiyacını dikkate alarak Fonu yönetmek için makul tüm çabayı gösterecektir."*[98] Bununla birlikte UCM, ilgili Tüzükte Güven Fonu

---

93 *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex, para. 330. The Chamber notes that where on account of indigence the convicted person is not in a position to comply with an order for reparations forthwith, the TFV may complement the resources collected through awards for reparations by disbursing the necessary amount from its "other resources", as foreseen by regulation 56 of the Regulations of the TFV." Mahkeme, TVF'nin diğer kaynaklarının kullanılabileceğinden bahsederken may kullanmıştır.

94 *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex, para. 331; *Prosecutor v. Germain Katanga*, Observations on Reparations Procedure, Trial Chamber II, No: ICC-01/04-01/07, 13 May 2015, para. 139.

95 *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex, para. 331.

96 *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex, para. 335.

97 *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*- Judgment on the appeals against the "Decision establishing the principles and procedures to be applied to reparations" of 7 August 2012 with AMENDED order for reparations (Annex A) and public annexes 1 and 2, No: ICC-01/04-01/06-3129, 03 March 2015.para. 114; *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex, para. 336.

98 *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex, para. 336.

Yönetim Kurulunun bireysel onarımları tamamlamak için diğer kaynaklarını kullanmasını engelleyen herhangi bir hüküm olmadığını da düşünmektedir.[99] Ayrıca UCM, sadece kolektif onarım gerçekleştirilmesi hâlinde Bay Katanga tarafından işlenen suçlar sonucunda *"mağdurlara yapılan adaletin teslimi ve zararın telafisi(nin)"* eksik olacağını düşünmektedir.[100] Son olarak UCM, Güven Fonu kaynaklarının, Usul ve Delil Kurallarının 85. kuralında tanımlanan Mahkemenin yargı yetkisi dâhilindeki suç mağdurlarına fayda sağlamak için kullanılacağını hatırlatır.[101] Böylece UCM bireysel onarımlar bakımından her ne kadar Mahkeme ve Fonu düzenleyen belgelerde açık hüküm olmasa da mağdurların zararları tek başlarına yüklenmemeleri için Güven Fonunun alacağı kararla diğer kaynakların kullanılması ile mağdurların zararlarının giderileceği görüşündedir.

Yukarıda bahsedildiği üzere genel kabul edilen görüşe göre Mahkeme, Fona yapılan gönüllü katkılardan elde edilen kaynaklar üzerinde herhangi bir kontrole sahip olmadığı için Fon, UCM temelli onarım kararlarını yerine getirmek için gönüllü katkılardan topladığı kaynakları kullanmayı tercih edebilmesine rağmen, bunu yapmasını zorunlu kılan bir dayanak yoktur.[102] Güven Fonu Tüzükleri, UCM'nin verdiği onarım kararlarını gerçekleştirmek için "diğer kaynaklarının" kullanmasına izin verir.[103] Başka bir ifadeyle UCM, diğer kaynakların kullanılmasında Güven Fonuna talimat veremez. Sadece kaynakların kullanılmasını tavsiye edebilir. Usul ve Delil Kurallarının hazırlık çalışmalarında, UCM'ye Güven Fonunun kaynaklarını kendi kaynakları ile tamamlaması için talimat verme yetkisi kabul edilmemiştir.[104] Bu bağlamda UCM onarımların tamamlanması için Güven Fonundan, Usul ve Delil Kuralları, kural 98(5) kapsamındaki diğer kaynaklarının UCM'ye aktarılmasını emredememektedir. Başka bir deyişle bu konuda Güven Fonu takdir yetkisine sahiptir. Ancak Güven Fonunun bu konuda hangi ölçüde bağımsız olduğuna dair Roma Statüsü ile Usul ve Delil Kurallarında bir açıklık yoktur. Kolektif onarımların Fonun diğer kaynakları tarafından tamamlanabileceğini UCM Katanga kararıyla açık-

99 *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex, para. 337.

100 *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex, para. 339.

101 *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex, para. 340.

102 Bkz The Case-Based Reparations Scheme at the International Criminal Court, s. 2.

103 Edda Kristjánsdóttir, "International Mass Claims Processes and the ICC Trust Fund for Victims" Ed. C. Ferstman, M. Goetz and A. Stephens, Reparations for Victims of Genocide, War Crimes and Crimes against Humanity-Systems in Place and Systems in the Making, Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 175.

104 Dwertmann, s. 272-3.

ça kabul etmiş ancak bireysel onarımlar bakımından tamamlanmanın mümkün olup olmayacağı sorusunu gündeme getirmiştir. Bu bağlamda da UCM, ne Statüde ne de Usul ve Delil Kuralları ile Güven Fonu Tüzüklerinde bireysel onarımların da Güven Fonunun diğer kaynaklarından gerçekleştirilmesine bir engel olmadığını da tespit etmiştir.

Doğrudan onarımlarda, Fon onarımların gerçekleştirilmesi sürecine dâhil olmaz.[105] Yani bireysel onarımlar UCM tarafından doğrudan uygulanır. Sadece istisnai durumlarda bireysel onarımlar Güven Fonu aracılığıyla gerçekleştirilir. Kolektif onarımlar ise Güven Fonu aracılığıyla uygulanır. Güven Fonu Tüzüklerine bakıldığında, Fonun UCM'nin emrettiği tüm onarım kararlarını tamamlama gücüne sahip olup olmadığına dair bir açıklık yoktur.

Güven Fonu Tüzükleri madde 56 incelendiğinde Fonun diğer kaynaklarının bireysel onarımları dışarıda bıraktığı anlaşılmaktadır. Nitekim UCM Güven Fonu aracılığıyla onarımların yerine getirilmesine hükmettiğinde sadece kolektif onarımlar diğer kaynaklar tarafından tamamlanabilir. Bireysel onarımlar bakımından böyle bir tamamlama söz konusu değildir. Ancak Güven Fonu Tüzüğü geniş bir şekilde yorumlandığında ise bireysel onarımların da Güven Fonu aracılığıyla tamamlanmasında da herhangi bir engel yoktur.[106] Bu görüşe paralel olan diğer görüşe göre de bireysel onarımların gerçekleştirilmesinde kaynakların yeterli olmaması hâlinde Güven Fonu diğer kaynaklarını söz konusu bireysel onarımı gerçekleştirmek için kullanabilir.[107] Güven Fonu, Mahkeme tarafından emredilen onarım kararını uygulamak için kendi kaynaklarını tahsis ettiğinde, hükümlü Güven Fonunun borçlusu hâline gelir.[108]

Güven Fonunun diğer kaynaklarının onarımları tamamlamada kullanıldığı görülmektedir. Örneğin Lubanga davasında hükümlünün sorumluluğu, Yargılama Dairesi tarafından 10.000.000 ABD Doları olarak belirlenmiştir ve Fonun Yönetim Kurulu, 3.850.000 Avro'ya kadar olan onarımları tamamlamıştır.[109] Katanga davasında hükümlünün sorumluluğu, Yargılama Dairesi tarafından 1.000.000 ABD Doları olarak tespit edilmiştir ve Güven Fonu Yönetim Kurulu, zararın tamamını karşılamıştır.[110] Al Mahdi davasında hükümlünün sorumluluğu 2.700.000 avro olarak tayin edilmiştir ve Güven Fonu Yönetim Kurulu

105 Bkz Dwertmann, s. 267.

106 Bkz Dwertmann, s. 272.

107 Kabalira, s. 361.

108 Dwertmann, s. 273.

109 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 9, para.32.

110 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 10, para.41.

zararın 1.350.000 Avroluk kısmının tamamlanmasına karar vermiştir. [111]

Sonuç olarak UCM, Güven Fonunun diğer kaynaklarının onarımları tamamlamada kullanılmasına doğrudan karar veremez. 'Diğer kaynakların' kullanılması aracılığıyla UCM'nin onarım kararlarının tamamlanmasında yetkili, Güven Fonu Genel Kuruludur. Söz konusu tamamlamada UCM hem bireysel hem de kolektif onarımlar bakımından tavsiyede bulunabilir. Mağdurların zararları tek başlarına yüklenmemeleri için gerektiğinde bireysel onarımların gerçekleştirilmesinde de diğer kaynaklar kullanılabilmelidir.

Sonuç

UCM'nin yargı yetkisine giren suçların mağdurlarının zararları Mahkeme tarafından onarım kararı ile giderilmektedir. Ancak UCM'de muhakemenin başlatılabilmesi için de UCM savcısının *proprio motu* yetkilerini kullanması ya da durumun bir devlet veya Güvenlik Konseyi tarafından Mahkemeye havale edilmesi gerekmektedir. Ancak yargılama her zaman mümkün olmadığı için ve yargılamanın beraatle sonuçlandığı durumlarda mağdurların zararlarını gidermeleri mümkün değildir. Bu nedenlerle de bahsi geçen durumlardan dolayı hem mağdurların hem de yakınlarının zararlarını gidermek için UCM bünyesinde Mağdurlar için Güven Fonu kurulmuştur. Güven Fonu çerçevesinde mağdurların zararlarının giderilmesi destek olarak kabul edilmektedir. Bu bakımdan destek kavramı onarımdan farklıdır. Mağdurların destek alabilmesi için UCM'nin yargı yetkisine giren bir suçtan dolayı mağdur olması yeterlidir. Onarımlar gibi UCM tarafından verilen bir kararın olmasına gerek yoktur.

Güven Fonu sadece mağdurlara destek sağlamaz. Aynı zamanda UCM tarafından verilen kararların uygulanmasında da UCM'ye yardım etmektedir. Fon genel olarak kolektif onarımların gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Ancak istisnai durumlarda bireysel onarımların gerçekleştirilmesinde de rol oynayabilmektedir.

Son olarak Güven Fonu hükümlünün mali imkanlarının yetersiz olduğu durumlarda UCM'nin tavsiyesi üzerine kolektif onarımların uygulanabilmesi için diğer kaynaklarını kullanarak mağdurların zararlarının giderilmesini de sağlamaktadır. Bireysel onarımlar yani tazminatlar genel olarak hükümlü tarafından karşılanmaktadır. Ancak Katanga kararında görüleceği üzere, hükümlü muhtaç ilan edilmiş ve UCM mağdurların ortaya çıkan zararları tek başlarına üstlenmemeleri için bireysel onarımların da Güven Fonunun diğer kaynakları tarafından karşılanabileceğini tavsiye etmiştir. UCM'ye ilişkin belgelerde bi-

111 Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims fort the Period 1 July 2019 to 30 June 2020, s. 9, para.33.

reysel onarımların Fon tarafından karşılanmasına bir engel olmaması ve mağdurların da zararları tek başlarına yüklenmemeleri için bireysel onarımların da Fon tarafından karşılanması uygun olacaktır.

Yukarda bahsedilenlerden yola çıkarak Güven Fonu mağdurların zararlarının karşılanması ve topluma yeniden entegrasyonu için önemli bir rol oynamaktadır. Böylece hem mağdurlara destek sağlanmakta hem de bu destek sonucu toplumsal barış ve huzurun sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Åberg, Malin, *The Reparations Regime of the International Criminal Court- Reparations or General Assistance?,* 2014, https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:801293/FULLTEXT01 (01.02.2021), 2014.
- Aksar, Yusuf, *Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk II*, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Dannenbaum, Tom, "The International Criminal Court, Article 79, and Transitional Justice: The Case for an Independent Trust Fund for Victims", *Wisconsin International Law Journal*, 2010. 28 (2).
- Doğan, İlyas, *Devletler Hukuku*, Genişletilmiş 3. Baskı, Astana Yayınları, Ankara, 2016.
- Dwertmann, Eva, *The Reparation System of the International Criminal Court- Its Implementation, Possibilities and Limitations*, Martinus Nijhoff Publishers, 2010.
- Establishment of a fund for the benefit of victims of crimes within the jurisdiction of the Court, and of the families of such victims, Resolution ICC-ASP/1/Res.6, Annex to the resolution, Adopted at the 3rd plenary meeting, on 9 September 2002, Annex to the resolution.
- Establishment of the Secretariat of the Trust Fund for Victims, Resolution ICC-ASP/3/Res.7, Adopted at the 6th plenary meeting, on 10 September 2004.
- Ferstman, Carla and Goetz, Mariana ,"Reparations before the International Criminal Court: The Early Jurisprudence on Victim Participation and its Impact on Future Reparations Proceedings", Ed. Carla Ferstman, Mariana Goetz and Alan Stephens, *Reparations for Victims of Genocide, War Crimes and Crimes against Humanity-Systems in Place and Systems in the Making*, Martinus Nijhoff Publishers, 2009.
- Fischer, Peter G., "The Victims' Trust Fund of the International Criminal Court -Formation of a Functional Reparations Scheme", *Emory International Law Review,* 17 (1), 2003.
- Gül, Yunus Emre, 'Uluslararası Ceza Mahkemesi ve İnsan Haklarına Katkıları' 2018, 3(1), *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 293-303.
- http://sorular.rightsagenda.org/Uploads/UCM%20MEV/Roma%20Stat%C3%BCs%C3%BC.pdf, (18.08.2021).
- International Criminal Court, Representing Victims before the International Criminal Court- A Manual for legal representatives, 2010, The Office of Public Counsel for Victims.
- Kabalira, Stanislas, *The Right to Reparations Under the Rome Statute of the International Criminal Court(ICC)* 2014 (Doctoral Dissertation Sapienza University of Rome).
- Khan, K.A.A., "Article 79 Trust Fund" Ed. O. Trifferer and K. Ambos, *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commantary*, 3th editions, Beck/Hart/Nomos, 2016.
- Kırancı, Burcu ve Oskay, H Tolga, *Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Mağdur Hakları El Kitabı*, Ece Matbaası, Ankara, 2010.
- Kristjánsdóttir, Edda,"International Mass Claims Processes and the ICC Trust Fund for Victims" Ed. C. Ferstman, M. Goetz and A. Stephens, *Reparations for Victims of Genocide, War Crimes and Crimes against Humanity-Systems in Place and Systems in the Making,* Martinus Nijhoff Publishers, 2009.
- Kul, Muhammet Celal, *Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Uluslararası Tecâvüz(Saldırı) Suçu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.

- McCarthy, Conor, *Reparations and Victim Support in the International Criminal Court*, Cambridge University Pres, Cambridge, 2012.
- Moffett, Luck*., Meaningful and Effective? Considering Victims' Interests Through Participation at the International Criminal Court, Criminal Law Forum,* 2015, 26(2), https://www.researchgate.net/publication/276911951_Meaningful_and_Effective_Considering_Victims'_Interests_Through_Participation_at_the_International_Criminal_Court (18.12.2020).
- Önok, R, Murat, *Tarihi Perspektifiyle Uluslararası Ceza Divanı*, Turhankitabevi, Ankara, 2003.
- *Prosecutor v. Germain Katanga*, Observations on Reparations Procedure, Trial Chamber II, No: ICC-01/04-01/07, 13 May 2015.
- *Prosecutor v. Germain Katanga*-Order for Reparations pursuant to Article 75 of the Statute With one public annex (Annex I) and one confidential annex ex parte, Common Legal Representative of the Victims, Office of Public Counsel for Victims and Defence team for Germain Katanga (Annex II), Trial Chamber II, No: ICC-01/04-01/07, 24 March 2017.
- *Prosecutor v. Thomas Lubanga*- Decision establishing the principles and procedures to be applied to reparations, Trial Chamber I, No: ICC-01/04-01/06, 7 August 2012.
- *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*- Confidential, Ex Parte only available to the Registry and Trust Fund for Victims Second Report of the Registry on Reparations, No.: ICC-01/04-01/06, 1st September 2011.
- *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*- Judgment on the appeals against the "Decision establishing the principles and procedures to be applied to reparations" of 7 August 2012 with AMENDED order for reparations (Annex A) and public annexes 1 and 2, No: ICC-01/04-01/06-3129, 03 March 2015.
- *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*- Observation of the Trust Fund for Victims on the Appeals Against Trial Chamber I's "Decision Establishing the Principles and Procedures to be Applied to Reparations", No.: ICC-01/04-01/06, 08 April 2013.
- *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*- Observations on Reparations in Response to the Scheduling Order of 14 March 2012, No: ICC-01/04-01/06-2872, 25 April 2012.
- *Prosecutor v. Thomas Lubanga*- Public Redacted Version of ICC-01/04-01/06-2803-Conf-Exp-Trust Fund for Victims' First Report on Reparations, Trial Chamber I, No: ICC-01/04-01/06, 1st September 2011.
- REDRESS, 'Making Sense of Reparations at the International Criminal Court', 2018 Background Paper.
- Regulations of the Trust Fund for Victims, Resolution ICC-ASP/4/Res.3.
- Report to the Assembly of States Parties on the activities and projects of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims for the period 1 July 2010 to 30 June 2011, ICC-ASP/10/14, 1 August 2011.
- Report to the Assembly of States Parties on the Projects and the Activities of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims for the Period 1 July 2019 to 30 June 2020.
- Rules of Procedure and Evidence of ICC (UCM Usul ve Delil Kuralları).
- Schabas, William A., *An Introduction to the International Criminal Court*, 3th edn, Cambridge University Press, Cambridge, 2007.
- Situation in Uganda, Notification of the Board of Directors of the Trust Fund for Victims in accordance with Regulation 50 of the Regulations of the Trust Fund for Victims with

Confidential Annex, No: ICC-02/04, 25 January 2008.

- TBMM, 'Uluslararası Ceza Divanı Roma Statüsü https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/mevzuat_CDRS.htm(18.08.2021).
- Telli, Kutay, *Cezasızlık Olgusuna Karşı Uluslararası Ceza Mahkemesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Tezcan, Durmuş; Erdem, Mustafa Ruhan; Önok, R. Murat, *Uluslararası Ceza Hukuku*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- The Case-Based Reparations Scheme at the International Criminal Court, War Crimes Research Office International Criminal Court Legal Analysis and Education Project, June 2010.
- Trust Fund for Victims, https://www.trustfundforvictims.org/en/about/vision (18.08.2021).
- Uluslararası Ceza Mahkemesi Temel Belgeler Derlemesi, 2006, Ankara, (Çevirenler: Hivren Özkol ve Gülay Arslan, Gözden Geçiren: Devrim Aydın).
- Wierda Marieke and de Greiff Pablo, 'Reparations and the International Criminal Court: A Prospective Role for theTrust Fund for Victims' 2004 *International Center for Transitional Justice* 1-14.